

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرجع سوالات موضوعی اصول فقه

ویژه داوطلبان آزمون وکالت-
قضاوت- و دانشجویان رشته های
حقوق - الهیات

مولفین: سید محمدباقر حسینی

شیما شریفی

سرشناسه	:	حسینی، سیدمحمدباقر، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مرجع سوالات موضوعی اصول فقه: ویژه داوطلبان آزمون وکالت- قضاوت- و دانشجویان رشته‌های حقوق - الهیات/ مولفین سیدمحمدباقر حسینی، شیما شریفی.
مشخصات نشر	:	شیراز: گنج علم
مشخصات ظاهری	:	۴۸۲ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۲۲-۶۰۸۵-۴۵-۸
وضعیت فهرست نویسی	:	فیبا
موضوع	:	اصول فقه -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	:	Islamic law -- Interpretation and construction -- Examinations, (questions, etc. (Higher
موضوع	:	دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها
موضوع	:	Universities and colleges --Iran -- Examinations
شناسه افزوده	:	شریفی، شیما، ۱۳۶۷-
رده بندی کنگره	:	۴م۴/ح۵/۱۵۵BP
رده بندی دیوبی	:	۲۱/۳۹۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۵۵۹۹۱۹

مرجع سوالات موضوعی اصول فقه - سیدمحمدباقر حسینی - شیما شریفی

ناشر : گنج علم

صفحه آرا : لیلا بعاج زاده

طراح جلد : مریم مظفری

شمارگان : ۳۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۸۵-۴۵-۸

«کلیه ی حقوق چاپ و نشر محفوظ و متعلق به ناشر است.»

آدرس : شیراز- پارامونت، ابتدای خ قصردشت، کوچه ۱، پلاک ۱ انتشارات گنج علم

تلفن : ۰۷۱۳۲۳۰۴۰۱۷

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. هر کسی تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف (ناشر) نشر یا پخش و عرضه کند، مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

دانشجوی گرامی

حضور در کلاسهای موسسه آموزش عالی فاضل بدلیل حل مسائل متنوع، ارتباط زنده و دو طرفه بین دانشجو و استاد، قرار گرفتن در جو مورد نیاز کنکور، ایجاد انگیزه رقابت، رفع اشکالات دانشجو و آزمونهای کلاسی که ضمن آن از میزان آمادگی خود مطلع می شوید انتخابی است که نمی توان آنرا با مطالعه یک یا چند کتاب مقایسه کرد.

شرکت در کنکورهای هماهنگ کشوری موسسه فاضل به شما این امکان را می دهد که جایگاه واقعی خود را در رتبه بندی کشوری بیابید چرا که علاج واقعه قبل از وقوع باید کرد.

تقدیم بہ:

ساحت مقدس امام عصر (عج)

و

برادر و خواہر عزیزم

به نام هستی بخش رهنما

خدای را سپاس می گوئیم که فیض همیشگی اش را از راه حضرت حجت (عج) بر ما رسانیده و در راستای تدوین و تالیف کتاب تست اصول فقه بر ما منت نهاد و کتابی با دو بخش مجزای تست های آزمون های رسمی سنوات قبل و تست های تألیفی به قلم تحریر در آمد. اهدافی که از نگارش اثر حاضر دنبال می شود عبارت است از:

۱- آگاهی داوطلبین شرکت در آزمون وکالت از مباحث سوال خیز و نحوه ارائه سوال از این بخش ها.

۲- آموزش برخی نکات که در کتاب های اصول فقه به وضوح بیان نشده و از طریق مطالعه تست های این کتاب، نکات علمی مرتبط آموخته می شود.

۳- یادگیری فن تست زنی از طریق تمرین و تکرار.

۴- یکی از تکنیک های تست زنی در درس اصول فقه، آن است که برای حل سوالات با متن طولانی، ابتدا گزینه ها خوانده شود تا داوطلب با توجه به گزینه ها، ذهنش معطوف و محصور به بررسی گزینه ها شده و سپس متن سوال را بخواند. در این حالت با همان یک مرتبه خواندن سوال، می تواند گزینه صحیح را انتخاب نماید. این شیوه باعث می شود از صرف انرژی و وقت زیاد از حد، بر روی یک سوال اجتناب شده و سریعتر به پاسخ صحیح دست یافت. البته داوطلب می بایست از قبل، نسبت به گزینه ها آگاهی کافی داشته باشد تا چنین روشی مثمر ثمر قرار گیرد.

۵- آگاهی از سطح سوالات اصول فقه آزمون وکالت و منابع مربوطه. این منابع عبارتند از: مبانی استنباط حقوق اسلامی (اصول فقه) نوشته مرحوم دکتر ابوالحسن محمدی و اصول فقه کاربردی (۳ جلدی) نوشته استادان سعید قافی و حسین شریعتی. البته گاهی تست هایی از آزمون های کارشناسی ارشد خانواده و قضاوت در کتاب آمده که منبع این آزمونها علاوه بر منابع فوق، منابع دیگری هم می باشد ولی چون اساس کتاب بر مبنای آزمون وکالت پایه ریزی شده است غالب تست ها با منابع فوق الذکر به جواب می رسد.

به روز بودن سوالات سنوات قبل آزمون وکالت، خصیصه ای است که در برخی منابع تست موجود در بازار نبوده و این امر از ویژگی های بارز این کتاب است. امید است که

خوانندگان عزیز و پویندگان راه حقوق و عدالت، با مطالعه این مرجع سوالات موضوعی، در مسیر نیل به موفقیت با تسهیل و تسریع مواجه گشته و ما را از انتقادات و نظرات مفید خویش بهره مند سازند. لازم می دانم که از زحمات بی دریغ خانمها نگار جوانمردی و لیلا بعاج زاده که در راستای چاپ کتاب حاضر ما را یاری رساندند سپاسگزاری نمایم.

شیما شریفی و سیدمحمدباقر حسینی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
دفتر اول: سوالات آزمون وکالت	
بخش اول : الفاظ.....	۱
گفتار اول : « وضع » الفاظ.....	۱
گفتار دوم : اوامر	۱۵
گفتار سوم : نواهی	۲۹
گفتار چهارم : منطوق و مفهوم.....	۳۱
گفتار پنجم : عام و خاص	۴۴
گفتار ششم : مطلق و مقید و محمل و مبیّن	۶۵
بخش دوم : ادله استنباط احکام	۷۲
گفتار اول : دلیل اول، قرآن.....	۷۲
گفتار دوم: دلایل دوم و سوم و چهارم، سنت و اجماع و قیاس.....	۷۴
گفتار سوم: دلیل پنجم، عقل و مباحث مربوط	۸۲
گفتار چهارم : امارات.....	۸۸
بخش سوم : اصول عملیه و تعارض ادله	۹۲
گفتار اول : اصل برائت	۹۲
گفتار دوم : اصل تخییر.....	۹۷
گفتار سوم : اصل احتیاط و اشتغال	۹۹
گفتار چهارم: اصل استصحاب.....	۱۰۲
گفتار پنجم : تعارض ادله	۱۱۹
دفتر دوم: سوالات تألیفی	
بخش اول: الفاظ.....	۱۳۲
گفتار اول: وضع الفاظ	۱۳۲
گفتار دوم: اوامر	۱۷۳
گفتار سوم: نواهی.....	۲۱۰
گفتار چهارم: منطوق و مفهوم	۲۲۰
گفتار پنجم: عام و خاص.....	۲۴۰
گفتار ششم: مطلق و مقید و محمل و مبیّن	۲۹۴
بخش دوم : ادله استنباط احکام.....	۳۳۴
گفتار اول: قرآن.....	۳۳۴
بخش سوم: اصول عملیه	۳۸۱
بخش چهارم: تعارض ادله	۴۴۷
اصول استنباطی آزمون وکالت سال ۱۳۹۸	۴۷۵

دفتر اول: سوالات آزمون وکالت

بخش اول : الفاظ

گفتار اول : « وضع » الفاظ (معنای وضع، اقسام وضع، حقیقت و مجاز و علائم آن، انواع حقیقت، اصول لفظیه و مشتق)

۱- « کلام » علم مطالعه موجودات است از طریق « وکالت ، آذر ۸۷ »

- (۱) شرعی صرف (۲) استقرائی
(۳) عقلی صرف (۴) شرعی و عقلی (تا جایی که عقل بر خلاف شرع نباشد)

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است .

۲- در صورتی که دلالت را تابع اراده ندانیم، دلالت لفظی که از انسان خواب ، صادر می شود بر مبنای آن فقط چه دلالتی است ؟ « خانواده سراسری ، ۸۸ »

- (۱) تصویری (۲) تصدیقی نوع اول
(۳) تصدیقی نوع دوم (۴) فاقد دلالت

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است .

۳- تفاوت مهم وضع تعیننی با وضع تعیننی در چیست ؟ « وکالت ، آبان ۸۴ »

- (۱) در آثار آن است . (۲) در اوضاع آن است .
(۳) در تفاوت ماهوی آن است . (۴) در کثرت استعمال آن است .

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است .

وضع بر دو قسم می باشد : الف- وضع تعیننی یا تخصیصی : عبارتست از وضع لفظ توسط واضع مشخص برای معنایی معین ب- وضع تعیننی یا تخصیصی : در این نوع وضع، عرف لفظی را در یک معنای دیگری به کار می برد که معنای دوم با معنای اول ارتباط داشته و معنای دوم به قدری به کار می رود که معنای اول به فراموشی سپرده شده و معنای دوم به ذهن می رسد و مردم هرگاه آن لفظ را می شنوند سراغ معنای دوم می روند .

از توضیح این دو وضع این نکات به ذهن می رسد : در وضع تعیننی ، وضع لفظ برای معنای معین است ، اراده فرد یا افراد خاص در آن وجود داشته و واضع مشخص است .

در وضع تعیننی ، وضع لفظ برای معنایی است که در اکثر کثرت استعمال رایج شده و واضع ، عرف است .

ایراد گزینه «۱» آن است که هر دو وضع (تعیننی و تعیننی) پس از وضع ، بر معنایی دلالت می کنند .

ایراد گزینه «۳» این است که دو وضع، تفاوت ماهوی با یکدیگر نداشته و در هر دو لفظ، در مقابل معنایی قرار می گیرد .

ایراد گزینه «۴» در هر دو وضع، کثرت استعمال وجود دارد .

۴- وضع تعیننی یا تخصیصی چیست ؟

- (۱) هر گاه واضع ، لفظی را به کمک قرینه در یک معنی خاص ، معین کند .
(۲) هر گاه واضع ، لفظی را به کمک قرینه در یکی از معانی متعدد آن تخصیص دهد .
(۳) هر گاه واضع ، لفظی را بدون استفاده از قرینه به یک معنی خاص ، تخصیص دهد .
(۴) هر گاه لفظی در اثر کثرت استعمال در معنایی به غیر از معنای وضعی آن تثبیت شود .

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. ر.ک به شرح تست شماره ۳

۵- استعمال مجازی عبارت است از به کار بردن لفظی در « وکالت ۷۷ »

- (۱) غیر معنی لغوی ، با رعایت تناسب و به کمک قرینه . (۲) مدلول کنایی آن .
(۳) معنای مختلف آن ، با رعایت تناسب . (۴) معنی وضعی تخصیصی آن .

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. لازم به ذکر است که در معنای مجازی ما به قرینه صارفه یا مانعه نیازمندیم. قرینه صارفه نشانه ای است که گوینده به کار می برد و ذهن شنونده را از معنای حقیقی به معنای مجازی منحرف می کند، متکلم در واقع می خواهد به مخاطب بفهماند که منظورش معنای مجازی است.

۶- دو شرطی که در استعمال مجازی الفاظ باید رعایت شوند کدامند؟ «وکالت ۸۶»

- (۱) قرینه لفظی و نیز وجود شباهت میان معنی حقیقی و مجازی لفظ
- (۲) قرینه معینه و نیز وجود نسبت قابل قبول ذوق ها میان معنی حقیقی و مجازی لفظ
- (۳) قرینه معینه لفظی یا معنوی و تشابه میان معنی حقیقی و مجازی لفظ
- (۴) قرینه صارفه و وجود نسبت ذوق پسند میان معنی حقیقی و مجازی لفظ

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

برای استعمال مجازی دو شرط لازم است ۱- وجود علاقه یا ربط و ارتباط و مناسبت علاقه یعنی اینکه بین معنای دوم (مجازی) و معنای اول (حقیقی) باید ارتباط وجود داشته باشد و این ارتباط باید به تائید عرف برسد یعنی ذوق سلیم آن را قبول کند.

۲- وجود قرینه صارفه یا مانعه که توضیح آن قبلاً ذکر گردید. قرینه صارفه نیز بر دو قسم می باشد :
الف- لفظی یا لفظیه یا مقالیه ب- غیر لفظی یا حالیه یا مقامیه

۷- شرایط استعمال مجازی کدام اند؟ «وکالت ۹۵»

(۱) قرینه صارفه و وجود علاقه بین معنای حقیقی و مجازی (۲) وجود علاقه مشابهت بین معنای حقیقی و مجازی
(۳) صحت سلب و وجود قرینه معینه (۴) عدم تبادر و وجود قرینه لفظی

گزینه ۱ صحیح است. گزینه ۲، تنها یکی از شرایط استعمال مجازی آن هم از یک قسم آن که علاقه مشابهت است (نه دیگر علاقه ها) می گوید. گزینه ۳، بیانگر صحت سلب است که علامت مجاز است نه شرط استعمال آن. همچنین گزینه ۳، وجود قرینه معینه را شرط استعمال مجازی می داند در حالیکه وجود قرینه صارفه، شرط استعمال مجازی است. گزینه ۴ هم، عدم تبادر که علامت مجاز است بیان می دارد نه شرط استعمال مجازی. همچنین وجود قرینه صارفه شرط استعمال مجازی است که می تواند به شکل قرینه لفظیه یا مقالیه و یا غیر لفظی یا حالی یا مقامی باشد. اما گزینه ۱، دارای هر دو شرط استعمال مجازی (قرینه صارفه و وجود علاقه بین معنای حقیقی و مجازی) است.

۸- اطلاق «ولد» بر زنازاده است. «خانواده سراسری ۸۷»

- (۱) غلط (۲) حقیقت (۳) مجاز (۴) مردد

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. بر اساس رأی وحدت رویه شماره ۴۱۷ مورخ ۱۳۷۶/۰۴/۰۳ می توان استنباط نمود لفظ «ولد» بر زنازاده هم صادق است و تمام آثار فرزندی بجز ارث در مورد او ثابت است.

۹- قرینه صارفه چیست؟ «وکالت ۷۷»

- (۱) آنچه معنی مقصود را از لفظ، مشخص می سازد.
- (۲) آنچه منظور گوینده را از میان معانی متعدد لفظ، معلوم می نماید.
- (۳) آنچه موجب انصراف ذهن از معنی حقیقی لفظ، به معنی مجازی آن می شود.
- (۴) آنچه موجب انصراف ذهن شنونده به معنی حقیقی لفظ می گردد.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. ر.ک به شرح تست شماره ۵

۱۰- کلمه «خانه شان» در عبارت «فرزندان خود را از خانه شان بیرون کنید» با توجه به مالکیت پدر نسبت

به خانه در معنای مجازی است. «وکالت ۸۰»

(۱) به قرینه صارفه (۲) به قرینه مقایسه (۳) به قرینه مقالیه (۴) به قرینه عقلیه
پاسخ: گزینه ۱ صحیح است .

با توجه به اینکه پدر بر اموال فرزندان ولایت دارد (انت و مالک لایبک) مالکیت پدر نسبت به خانه فرزندان مجازی است
برای شناخت معنای مجازی ما قرینه صارفه می خواهیم و قرینه صارفه یا مقالیه است یا مقامیه .
ایراد به گزینه ۲ و ۴: این قرائن در بحث حقیقت و مجاز به کار نمی رود واز بحث ما خروج موضوعی دارد.
ایراد به گزینه ۳: چون ما دو نوع قرینه داریم ۱- صارفه یا مانعه ۲- معینه یا موضحه و هر دو این قرائن یا مقالیه هستند یا
مقامیه. از این جهت گزینه «۳» محل تردید می باشد .

۱۱- عبارت زیر تعریف کدام گزینه است ؟

« کون اللفظ الواحد موضوعا لمعنيين او اكثرا بالوضع التعييني او التعيني »

(۱) ترادف (۲) اشتراک لفظی (۳) اشتراک معنوی (۴) حقیقت و مجاز
پاسخ: گزینه ۲ صحیح است .

لفظ واحد ، دارای معنای متعدد را مشترک لفظی می گویند. این اشتراک لفظ یا بواسطه وضع تعیینی است یا تعینی.

۱۲- مشترک لفظی چیست ؟ لفظی است که :

« وکالت ۷۸ »

(۱) با لفظ دیگر از نظر معنی ، مشترک باشد .

(۲) بیش از یک معنی وضعی داشته باشد .

(۳) در مصادیق با لفظ دیگر مشترک باشد .

(۴) علاوه بر معنی حقیقی ، معنی مجازی هم داشته باشد .

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. رک به شرح تست شماره ۱۰

در این سوال منظور از معنای وضعی ، معنای حقیقی است .

۱۳- مشترک لفظی چیست ؟

« وکالت ۸۱ »

(۱) لفظی است که بر مصادیق متعددی دلالت کند .

(۲) لفظی است که دارای معانی حقیقی و مجازی باشد .

(۳) لفظی است که در معنی ، مترادف با لفظ دیگری باشد .

(۴) لفظی است که برای بیش از یک معنی ، وضع شده باشد .

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است .

گزینه «۱» تعریف مشترک معنوی یا مختص کلی است. (لفظ واحد + مصادیق مختلف و کلی)

در گزینه «۲» اشاره به بحث حقیقت و مجاز شده است .

در گزینه «۳» اشاره به تعریف ترادف یا مترادف شده است . (الفاظ متعدد + معنا واحد)

۱۴- در چه مواردی از قرینه معینه استفاده می شود ؟

« وکالت ۷۴ »

(۱) در استعمال مجازی الفاظ

(۲) برای تعیین معنی منظور از میان معانی حقیقی و متعدد یک لفظ

(۳) برای تاکید بر استفاده مخاطب از معنی منظور در جمله

(۴) برای انصراف ذهن مخاطب از معنی وضعی کلمه و توجه آن به معنی عرفی

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. قرینه از حیث کاربرد، بر دو قسم است : قرینه صارفه (مانعه) و قرینه معینه (موضحه) .

قرینه صارفه که توضیحش گذشت و قرینه معینه برای تعیین یکی از معانی حقیقی لفظ مشترک بکار می رود.

بخش دوم : ادله استنباط احکام

گفتار اول : دلیل اول، قرآن

۳۴۶- ادله استنباط احکام در فقه شیعه عبارت است از :

« وکالت ، آبان ۸۴ »

- (۱) قرآن ، سنت ، عرف ، عقل
 (۲) قرآن ، سنت ، اجماع ، قیاس
 (۳) قرآن ، سنت ، اجماع ، عقل
 (۴) قرآن ، سنت ، قانون ، رویه قضائی
- پاسخ: گزینه ۳ صحیح است .

۳۴۷- از نظر اصولی مهمترین دلیل استنباط ، است .

« وکالت ، آذر ۸۷ »

- (۱) اجماع (۲) سنت (۳) عقل (۴) قرآن
- پاسخ: گزینه ۴ صحیح است .

۳۴۸- کدام یک از عبارات ذیل صحیح است ؟

« وکالت ، آذر ۸۷ »

- (۱) قرآن قطعی الصدور و قطعی الدلاله است .
 (۲) قرآن قطعی الصدور و ظنی الدلاله است .
 (۳) قرآن ظنی الصدور و قطعی الدلاله است .
 (۴) قرآن ظنی الصدور و ظنی الدلاله است .
- پاسخ: گزینه ۲ صحیح است .

۳۴۹- مراد از قطع در بحث اصولی قطع قطع چه کسی است ؟

« خانواده سراسری ۸۷ »

- (۱) کسی که زیاد از اسباب غیر عادی قطع پیدا می کند .
 (۲) کسی که زیاد از اسباب غیر عادی قطع به نجاست پیدا می کند .
 (۳) کسی که از طریق علوم غریبه قطع پیدا می کند .
 (۴) کسی که دیر و به نحو غیر متعارف قطع به امتثال پیدا می کند .

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. قطع بر وزن «قصاب» به کسی گویند که به دلیل سادگی ذهن ، بیش از متعارف در مسائل گوناگون، قطع پیدا می کند به بیان دیگر سریع القطع است نه کثیر القطع .

۳۵۰- قطع حاصل برای دو شاهد عادل از غیر طریق حس و مشاهده نسبت به خودشان قطع و

نسبت به قاضی قطع به شمار می آید .

« خانواده سراسری ۸۷ »

- (۱) موضوعی - طریقی (۲) طریقی - طریقی (۳) موضوعی - موضوعی (۴) طریقی - موضوعی

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. قطع طریقی : وقتی قطع طریقت داشته و هیچگونه دخالتی در حکم نداشته باشد به آن قطع طریقی می گویند خداوند می فرماید : شراب و قمار و بت پرستی و ... همه اینها پلید و از اعمال شیطان هستند ، از آنها دوری کنید (سوره مائده ۸۹) در اینجا حرمت روی خمر و شراب واقعی گذاشته شده است و قطع انسان فقط طریقت دارد ، صرف نظر از اینکه انسان به آن یقین داشته باشد یا نداشته باشد .

قطع موضوعی: قطع، جزء موضوع یک حکم قرار گرفته ، مثلا اگر گفته شود شخصی را که یقین به مستی او دارید دستگیر کنید، در اینجا قطع ، در موضوع حکم دخیل است. مثلا در ماده ۱۰۵۰ق.م.ع.م به وجود علقه زوجیت و حرمت نکاح، جزء موضوع حکم است .

بنابراین قطع حاصل برای دو شاهد عادل از غیر طریق حس و مشاهده نسبت به خودشان طریقت ولی برای قاضی موضوعیت دارد و بر اساس آن حکم صادر می کند .

مهمترین تفاوت قطع طریقی و موضوعی در این است که، در قطع موضوعی باید به دلیل که قطع را جزء موضوع حکم دانسته مراجعه شود ، اما در قطع طریقی ممکن است ادله و امارت شرعی و اصول عملیه ، جانشین چنین قطعی شود .

۳۵۱- مقصود از « ظن » حالت نفسانی انسان است .

« وکالت ۸۰ »

- (۱) بین جهل و شک (۲) بین شک و قطع (۳) در حال حیرت (۴) دچار کثرت شک

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. حالات نفسانی انسان به ترتیب عبارتند از: قطع، ظن، شک و وهم.

۳۵۲- در ارتباط با تخصیص قرآن به خبر واحد جامع شرایط حجیت کدام مورد صحیح است؟ « قضاوت ۹۱ »

(۱) هرگاه عام کتابی لاقلاً یکبار توسط دلیل خاص قطعی تخصیص خورده باشد برای بار دوم و سوم باخاص خبر واحد می توان آن را تخصیص زد.

(۲) توقف

(۳) چنین تخصیصی مطلقاً جایز است.

(۴) چنین تخصیصی مطلقاً ممنوع است.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. بنا بر نظر علامه سید علی نقی حیدری در کتاب اصول الإستنباط فی اصول الفقه این گزینه

صحیح است. اما گزینه ۳ بر اساس نظر اکثر علمای اصول صحیح می باشد.

۳۵۳- برای اثبات حجیت خبر واحد به کدام آیه یا آیات استدلال شده است؟ « خانواده سراسری ۸۷ »

(۱) آیه الکتمان (۲) آیه النبا (۳) آیه النفر (۴) همه موارد

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. رک به کتاب مبانی استنباط حقوق اسلامی، دکتر ابوالحسن محمدی، ش ۱۶۸،

ص ۱۶۸، چاپ ۹۱، انتشارات دانشگاه تهران.

بخش سوم : اصول عملیه و تعارض ادله

گفتار اول : اصل برائت

۴۴۳- حکم ماده ۳۵۹ ق.م. « هرگاه دخول شیء در مبیع ، عرفاً مشکوک باشد ، آن شیء داخل در مبیع نخواهد بود .» مبتنی بر کدام مبناست ؟

« وکالت ۸۳ »

(۱) مبتنی بر اصل عدم است .

(۲) مبتنی بر نص قانون و اراده قانونگذار است .

(۳) مبتنی بر اصل برائت بایع از وجوب تسلیم آن شیء می باشد .

(۴) به دلیل عدم تصریح متعاقدين ، نسبت به دخول آن شیء در مبیع است .

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. اصل عدم عبارت است از اینکه هر گاه در وجود یا عدم چیزی شک کنیم بنا را بر نبودن آن چیز می گذاریم تا وجودش ثابت شود. مثلاً نمی دانیم شیء داخل مبیع هست یا خیر، با اجرایی کردن این اصل می گوئیم اصل عدم دخول شیء در مبیع است. یا مثلاً نمی دانیم حمل از شکم مادر ، زنده به دنیا آمده است یا مرده ، در اینجا اصل عدم حیات طفل است (ماده ۸۷۶ ق.م) در ضمن اثبات عدم چیزی ، به دلیل نیاز ندارد. از این رو نافی را کافی است. این در حالتی است که فردی در وجود یا عدم چیزی، تردید و شک کند. اما اگر فردی ادعای علم به نبودن چیزی مطرح کند باید نفی خود را اثبات کند.

۴۴۴- هرگاه دخول شیء در مبیع عرفاً مشکوک باشد، آن شیء داخل در بیع نخواهد بود . این معنی ناشی از اصل است .

« وکالت ، آذر ۸۷ »

(۱) تأخر حادث (۲) برائت (۳) استصحاب (۴) عدم

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۴۴۵- ماده ۱۲۵۷ ق.م می گوید: « هر کس مدعی حقی باشد باید آن را اثبات کند ...» ریشه در چه اصلی دارد ؟

« وکالت ، ۸۸ »

(۱) استصحاب (۲) اشتغال (۳) صحت (۴) عدم

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۴۴۶- ماده ۸۷۶ ق.م می گوید: « با شک در حیات حین ولادت، حکم وراثت نمی شود » مبنای حکم این ماده چیست ؟

« وکالت ۸۸ »

(۱) اصل عدم (۲) اصل برائت (۳) اصل استصحاب (۴) اصل احتیاط

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است.

۴۴۷- در ماده ۳۵۹ ق.م که می گوید: « هرگاه دخول شیء در مبیع عرفاً مشکوک باشد آن شیء داخل در بیع نخواهد بود مگر آنکه تصریح شده باشد » کدام اصل اجرا شده است ؟

« وکالت ۸۹ »

(۱) اصل عدم (۲) استصحاب عدمی (۳) استصحاب وجودی (۴) هر سه مورد

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است.

۴۴۸- از ملاک های تشخیص مدعی از مُنکر ، مخالفت و یا موافقت اظهارات ایشان به اصل است . مقصود از این اصل چیست ؟

« وکالت ۸۳ »

(۱) اصل عدم (۲) اصل برائت

(۳) اصل استصحاب (۴) اصل جاری در مورد دعوی و برحسب مورد

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. قاضی در هر دعوایی مطابق همان مسأله، اصل مربوط را باید برحسب مورد جاری کند که در این صورت هر شخصی که ادعایش مخالف اصل باشد مدعی و طرف مقابل که سخنش موافق با اصل است منکر خواهد بود. البته در صورتی که ظاهر و اماره ای بر درستی سخن یکی از طرفین باشد آن کس که سخنش موافق با ظاهر است منکر و آن که سخنش مخالف با ظاهر است مدعی می باشد.

۴۴۹- شبهه حکمیه چیست؟ آن است که حکم شرع یا قانون «وکالت ۷۸»

(۱) نسبت به موضوعی کلی، اشتباه و نادرست دریافت شده باشد.

(۲) نسبت به موضوعی کلی، معلوم نباشد.

(۳) در مورد یکی از مصادیق موضوع، محل تردید قرار گیرد.

(۴) نسبت به موضوعی، مشابه حکم موضوع دیگری باشد.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. شبهه حکمیه: درجایی که انسان به اصل تکلیف و حکم تردید داشته باشد به آن شبهه حکمیه گویند. مثال: نمی دانیم کشیدن سیگار چه حکمی دارد؟ به بیان دیگر در شبهه حکمیه، حکم شرعی یا قانونی موضوع، برای مکلف معلوم نمی باشد.

۴۵۰- شک در اصل تکلیف را شبهه می نامند. «وکالت ۷۹»

(۱) تحریمیه (۲) حکمیه (۳) مصداقیه (۴) موضوعیه

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. هرگاه موضوع حکم، معلوم نباشد به آن شبهه موضوعیه می گویند. شبهه موضوعیه در مقابل شبهه حکمیه می باشد هر یک از این دو (شبهه موضوعیه و حکمیه) به شبهه وجوبیه و تحریمیه تقسیم می گردد و شبهه موضوعیه، خود به شبهه مفهومی و مصداقیه تقسیم می شود. شبهه مفهومی آن است که مفهوم موضوع را شناسیم مثلاً ندانیم که غصب به چه معنا است. شبهه مصداقیه آن است که اگر چه مفهوم موضوع را می شناسیم ولی نمی دانیم فلان واقعه و مصداق خارجی از جمله مصادیق موضوع است. مثلاً اگر چه می دانیم که غصب به چه معنا است ولی نمی دانیم عمل خوانده دعوی در فلان پرونده، غصب بوده یا نه. شبهه حکمیه آن است که ندانیم حکم غصب چیست و مثلاً ندانیم غصب حرام است یا نه. شبهه حکمیه وجوبیه: شک در این است که حکم فلان عمل، وجوب است یا وجوب نیست. شبهه حکمیه تحریمیه: شک در این است که حکم فلان عمل، حرمت است یا حرمت نیست. شبهه موضوعیه وجوبیه: شک در موضوع (اعم از شک در مفهوم یا در شک در مصداق) است آنجا که حکم موضوع، وجوب است. شبهه موضوعیه تحریمیه: شک در موضوع (اعم از شک در مفهوم یا در شک در مصداق) است آنجا که حکم موضوع، حرمت است.

۴۵۱- در ماده ۸۷۶ ق.م چنین آمده است: «با شک در حیات حین ولادت حکم وراثت نمی شود». وقتی در

حیات حین ولادت طفل شبهه باشد، چه شبهه ای بوجود آمده است؟ «وکالت ۸۹»

(۱) حکمیه (۲) موضوعیه (۳) مصداق تحریمیه (۴) مفهومیه تحریمیه

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است.

در این سؤال، شک در قسمت موضوع (حیات حین ولادت طفل) است و لذا آن را شبهه موضوعی می گوئیم.

۴۵۲- مطابق بند «الف» ماده ۳۳۱ ق.آ.د.م «در دعای مالی که خواسته یا ارزش آن از سه میلیون، متجاوز باشد، حکم قابل درخواست تجدید نظر می باشد. اگر اختلاف در این باشد که مثلاً دعوای ورشکستگی، خواسته

ای مالی است یا غیر مالی، چه شبهه ای پیش آمده است؟

(۱) مفهومی (۲) موضوعی (۳) مصداقی (۴) حکمی

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است.

۴۵۳- مجرای اصل برائت، جایی است که مکلف دچار تردید و شک شده باشد. «وکالت ۷۴»

(۱) در توجه تکلیف شرعی یا قانونی به خود (۲) در مورد تکلیف «مکلف به»

(۳) بین وجوب و حرمت چیزی (۴) نسبت به سقوط تکلیف شرعی یا قانونی خود

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. منظور از اصل برائت یا اصله البرائت این است که در مواردی که در اصل تکلیف (توجه تکلیف به مکلف) شک داریم معتقد شویم که در مقام عمل، موظف به تکلیف نیستیم مثلاً اگر ندانیم که حکم استعمال دخانیات چیست و با تحقیق نیز به دلیلی نرسیم برای اینکه در مقام عمل، از تردید درآییم می‌گوییم اصل برائت است.

۴۵۴- در صورت شک در توجه تکلیف به مکلف، چه اصل یا اصولی جاری است؟ «وکالت ۷۷»

(۱) اصله الاشتغال و لزوم عمل به احتیاط

(۲) اصله البرائت در شبهات وجوبیه و اصله الاشتغال در شبهات تحریمی

(۳) عکس پاسخ ۲

(۴) اصله البرائت در هر دو نوع شبهه

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. شک در توجه تکلیف به مکلف یا شک در اصل تکلیف و الزام یا شبهه بدوی یا ابتدایی، مجرای اصل برائت است.

۴۵۵- هرگاه شک ابتدایی، بدون علم اجمالی و فاقد حالت سابقه باشد؛ چه اصلی را باید جاری ساخت؟

(۱) احتیاط (۲) استصحاب (۳) برائت (۴) تخییر

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. اگر به جای «بدون علم اجمالی» می‌گفت «با علم اجمالی»، اصل احتیاط جاری می‌شد.

۴۵۶- اصل برائت در چه موردی جاری می‌شود؟ «سراسری ۸۷»

(۱) در شبهات موضوعیه

(۲) در دوران امر بین وجوب و حرمت

(۳) در شک در توجه تکلیف

(۴) در تردید در مکلف به

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است.

۴۵۷- در مورد آیه شریفه «لا یكلف الله نفسا الا ما آتاها» می‌توان گفت: «سراسری ۸۷»

(۱) اگر موضوع آیه تبلیغ باشد، شامل مورد آیه نمی‌شود، لذا دلالت بر برائت نمی‌کند.

(۲) مورد آیه، انفال مال است، لذا بر برائت در شک در حکم دلالت نمی‌کند.

(۳) موضوع آیه، تبلیغ حکم توسط نبی (ص) است، لذا بر برائت دلالت می‌کند.

(۴) موضوع آیه، تبلیغ و وصول حکم به مکلف است.

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۴۵۸- اصولی‌ها در کدام یک از موارد زیر، اصل برائت را جاری نمی‌دانند؟ «قضاوت ۹۲»

(۱) شبهه حکمیه تحریمی در صورت تعارض دو دلیل

(۲) شبهه حکمیه تحریمی در فرض اجمال دلیل

(۳) شبهه حکمیه وجوبیه در فرض اجمال دلیل

(۴) شبهه موضوعیه وجوبیه

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۴۵۹- اصطلاح «نظم عمومی» در حقوق خصوصی جزء کدام گزینه‌های ذیل است؟ «آزاد ۹۱، الف»

(۱) شبهه حکمی (۲) شبهه موضوعی (۳) شبهه صدیقی (۴) شبهه مفهومی

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۴۶۰- چنانچه در مورد مایعی شک داشته باشیم که خمر است یا سرکه، این شبهه: «قضاوت ۹۰»

(۱) شبهه موضوعیه وجوبیه است

(۲) شبهه حکمیه وجوبیه است

(۳) شبهه موضوعیه تحریمی است

(۴) شبهه حکمیه تحریمی است

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است.

گفتار دوم : اصل تخییر

۴۷۰- طبق ماده ۶۶۹ قانون مجازات اسلامی سابق ، کیفر تهدید ، شلاق یا زندان است. چنین کیفری مصداق چه نوع تخییری است ؟

«وکالت ۹۰»

- (۱) تخییر بین محذورین
(۲) تخییر بین دو حکم متزاحم
(۳) تخییر بین دو دلیل متعارض
(۴) تخییر بین افراد واجب مخیر

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. تخییر بین افراد واجب مخیر ، همان اختیار داشتن بین افراد واجب تخییری است. بدین نحو است که دو یا چند چیز ، مورد یک خطاب و یک تکلیف ، قرار گیرند. مانند افراد کفارات در قضای روزه عمدی . یا مثل ماده ۲۸۴ قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ که مقرر می دارد حد محاربه یکی از چهار چیز است : ۱- قتل ۲- آویختن به دار ۳- قطع دست راست و پای چپ ۴- نفی بلد.

۴۷۱- در صورت دوران امر بین محذورین، چه اصلی قابل اجرا است ؟

«وکالت ۷۷»

- (۱) اصل اشتغال و لزوم رعایت احتیاط
(۲) اصل براءت در مورد تکلیف مردد
(۳) اصل تخییر در انتخاب یکی از دو حکم
(۴) عدم جریان هیچ یک از اصول و به ناچار، تخییر تکوینی

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. منظور از دوران امر بین محذورین، آنجا است که به طور اجمالی می دانیم الزام و تکلیف برعهده داریم ولی شک داریم نوع تکلیف، وجوب است یا حرمت. در این حالت، تخییر عقلی و تکوینی جریان می یابد و مکلف، عقلاً مختار در انتخاب یکی از دو حکم وجوب یا حرمت است. ما دو نوع تخییر داریم : ۱- تخییر شرعی عبارت است از اینکه ما به حکم شرع مخیر در انجام عمل هستیم و اگر شرع چیزی نمی گفت عقل ما را مخیر نمی دانست مثل تخییر بین افراد کفارات در قضای روزه عمدی ۲- تخییر عقلی یا تکوینی، که کاری به شرع ندارد، عقل، ما را بین چند فرد مخیر می داند مثل تخییر بین افراد کلی .

لازم به ذکر است که گزینه ۳ هم صحیح است و این گزینه ، بیانگر تخییر شرعی است. البته گزینه ۴ صحیح تر می باشد.

۴۷۲- در صورت علم اجمالی به وجوب یا حرمت عملی، تکلیف چیست ؟

«وکالت ۸۵»

- (۱) اصل عدم وجوب و اصل عدم حرمت جاری می گردد .
(۲) احتمال حرمت بر احتمال وجوب رجحان دارد .
(۳) با وجود این علم اجمالی ، احتمال وجوب و احتمال حرمت، تعارض و تساقط می کنند .
(۴) با وجود این علم اجمالی، هیچ اصلی قابل اجرا نیست بلکه تخییر تکوینی بر مورد حاکم است .
پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۴۷۳- در صورت علم اجمالی به وجوب یا حرمت عملی ، تکلیف چیست ؟

«وکالت ۸۶»

- (۱) اصل ، عدم وجوب و حرمت آن عمل است و حکم ظاهری مورد پذیرش ، براءت است .
(۲) در مسأله هیچ اصلی عقلاً قابل اجرا نبوده و مکلف، تکویناً مخیر در انتخاب یکی از دو احتمال است .
(۳) وجود علم اجمالی ، اصل عدم در هیچ یک از دو احتمال قابل اجرا نیست .
(۴) در تعارض میان احتمال وجوب و احتمال حرمت، احتمال حرمت عقلاً مرجح و لازم الرعایه است .
پاسخ: گزینه ۲ صحیح است.

۴۷۴- حکم در کدام مورد ، اگر منشأ دوران بین محذورین باشد ، تخییر شرعی است ؟

«قضاوت ۹۲»

- (۱) اجمال اصل النص (۲) اشتباه الامور الخارجیه (۳) تعارض النصین (۴) فقدان النص المتقین
پاسخ: گزینه ۲ صحیح است .

گفتار سوم : اصل احتیاط و اشتغال

۴۷۷- کدام اصل در علم اجمالی جاری است ؟

« وکالت ۸۸ »

(۱) احتیاط (۲) استصحاب (۳) برائت (۴) عدم

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. (در اصل احتیاط ما اصل الزام و نوع الزام (و جوب یا حرمت) را می دانیم ولی در متعلق آن شک داریم به بیان دیگر اصل تکلیف معلوم می باشد اما در مکلف به شک داریم و احتیاط نیز ممکن بوده و واجب است).

۴۷۸- ماده ۱۰۷۹ ق.م که می گوید: « مهر باید بین طرفین تا حدی که رفع جهالت آنها بشود ، معلوم باشد »

مصدق کدام مورد است ؟

(۱) قطع (۲) شک (۳) علم تفصیلی (۴) علم اجمالی

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. هرگاه نسبت به چیزی، علم آمیخته با تردید پیدا شود ، به آن علم اجمالی می گویند مثل ماده ۱۰۷۹ ق.م یا مانند ماده ۱۲۷۱ ق.م که مقرر می دارد : مقررله ، اگر ، به کلی مجهول باشد اقرار اثری ندارد و اگر فی الجمله معلوم باشد مثل اقرار برای یکی از دو نفر معین ، صحیح است. علم اجمالی در اینجا در مقابل علم تفصیلی است. علم اجمالی، علم به وجود چیزی است با جهل نسبت به کم یا کیف آن. علم تفصیلی، علم به وجود چیزی است با علم نسبت به کم یا کیف آن.

۴۷۹- در مورد شک در « مکلف به » چه اصلی حاکم است ؟

« وکالت ۸۲ »

(۱) اصل برائت

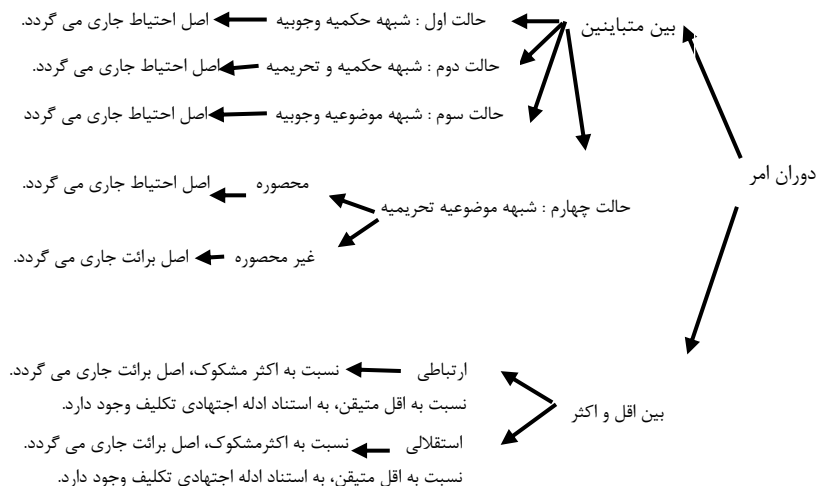
(۲) اصل اشتغال

(۳) لزوم توقف و رجوع به قرائن و مرجحات

(۴) اصل برائت در شبهات غیر محصوره و اصل اشتغال در شبهات محصوره

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. اصل احتیاط در دو جا ، جاری می گردد: ۱- دوران امر بین متباینین ۲- دوران امر بین اقل و اکثر.

البته گزینه ۲ هم صحیح است ولی گزینه ۴، صحیح تر و دقیق تر می باشد.

۴۸۰- شک و تردید در مکلف به، مجرای چه اصلی است؟ «وکالت ۸۵»

- (۱) مجرای اصل براءت است .
 - (۲) مجرای اصل احتیاط و اشتغال است .
 - (۳) در شبهات محصوره ، مجرای اصل اشتغال و در دوران امر میان اقل و اکثر ، اصل براءت جاری است .
 - (۴) مجرای اصل تخییر بوده و مکلف در انتخاب دو طرف احتمال مختار است .
- پاسخ: گزینه ۲ صحیح است.

۴۸۱- شبهات محصوره کدامند و در مورد آنها چه اصلی جاری است؟ شبهاتی هستند که «وکالت ۷۷»

- (۱) مکلف به یکی از چند مورد ممنوعیت ، آگاه است و اصل اشتغال در این مورد حاکم است .
 - (۲) مکلف ، قادر بر انجام تمام تکلیف نیست و اصل تخییر ، حاکم بر وضع اوست .
 - (۳) مورد تکلیف ، میان امور متباین محدود ، قرار دارد و اصل احتیاط در این امور جاری است .
 - (۴) مکلف نسبت به وجوب و حرمت عملی در تردید است و اصل احتیاط در آنها جاری است .
- پاسخ: گزینه ۳ صحیح است.

۴۸۲- علم اجمالی منجز است؟ «وکالت ۸۱»

- (۱) اصلاً منجز نیست .
 - (۲) در همه موارد منجز است .
 - (۳) در دوران مکلف به میان اقل و اکثر ارتباطی ، منجز است .
- پاسخ: گزینه ۲ صحیح است . منظور از منجز، تکلیف آور بودن به صورت قطعی است. منجزیت علم اجمالی به معنای تکلیف داشتن در حالت علم اجمالی است. لذا از این رو در حالت علم اجمالی به اصل احتیاط مراجعه می کنیم.

۴۸۳- شخصی با شلیک یک گلوله در نزاع دسته جمعی به قتل رسیده است تردید درباره اینکه قتل توسط کدام یک از دارندگان سلاح گرم انجام شده :

- (۱) شبهه غیر محصوره است .
 - (۲) شبهه موضوعیه است .
 - (۳) شبهه مصداقیه است .
 - (۴) شبهه محصوره است .
- پاسخ: گزینه ۴ صحیح است .

۴۸۴- در کدام مورد نمی توان به روایت «رفع ما لایعلمون» برای تعیین وظیفه ، استناد کرد؟

«خانواده سراسری، ۸۸»

- (۱) نمی دانیم فلان زن ، خواهر رضاعی ماست یا خیر ؟
 - (۲) نمی دانیم سیگار کشیدن حرام است یا خیر ؟
 - (۳) نمی دانیم کدام یک از این دو ظرف نجس شده است .
 - (۴) نمی دانیم که نجاست روی لباس پاک ریخته یا لباسی که نجس بوده است .
- پاسخ: گزینه ۳ صحیح است . در گزینه های ۱ ، ۲ و ۴ ، شک ابتدایی نسبت به اصل تکلیف برعهده مکلف داریم و علم اجمالی نداریم و به اصل براءت، مستند به روایت «رفع ما لایعلمون» استناد می کنیم. اما در مورد گزینه ۳ ، علم اجمالی به نجاست یکی از دو ظرف داریم و شبهه، محصوره بوده و به اصل احتیاط استناد می کنیم.

۴۸۵- اگر کسی اقرار به دین نماید ولی ادعا کند آنرا پرداخته است :

- (۱) ادعای او به استناد اصل حجت پذیرفته می شود .
 - (۲) با توجه به اصل عدم نباید او را بدهکار دانست .
 - (۳) با توجه به اصل اشتغال بایستی حکم بر بدهکار بودن وی نمود .
 - (۴) عدالت حکم می کند که ادعای وی نیز همانند اقرار وی پذیرفته شود .
- پاسخ: گزینه ۳ صحیح است .

دفتر دوم

سوالات تألیفی

بخش اول : الفاظ

گفتار اول: وضع الفاظ (معانی وضع ، اقسام وضع ، حقیقت و مجاز و علائم آن ، انواع حقیقت ، اصول لفظیه و مشتق)

۱- کدامیک از گزینه های ذیل از جمله عوامل پیدایش اصول فقه می باشد ؟

(۱) عدم دسترسی مستقیم به شارع و ترجمه آثار فلاسفه یونانی

(۲) مخدوش شدن عقاید در طول زمان

(۳) هجوم های مطالب عقیدتی در طول زمان و گسترش فرهنگ تعقل

(۴) اجتماع متناقضین در مسائل مختلف

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است .

۲- کدامیک از فرقه های اسلامی را می توان به عنوان پایه گذار علم اصول فقه دانست ؟

(۱) شیعه (۲) مالکی (۳) شاعره (۴) شافعی

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است .

۳- اولین اثر اصول فقه در اسلام کدام کتاب زیر است ؟

(۱) کفایه الاصول (۲) الرساله (۳) رسائل (۴) الذریعه الی اصول الشریعه

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. فقه عامه به علت آنکه دایره سنت را محدود به قول ، فعل و تقریر (سکوت تأیید آمیز) پیامبر (ص) و صحابه او نموده اند، لذا خیلی زود به استنباط احکام شرعی پرداختند و در این راه بهترین ابزار ، اصول فقه بوده لذا پایه گذار این علم اهل سنت بودند که در این بین، فرقه شافعی پیش قدم بوده است و اولین کتاب اصول فقه را می توان کتاب الرساله تألیف امام شافعی دانست ، پس مذهب شافعی را می توان بنیانگذار علم اصول فقه در اسلام دانست ، اگر چه بعد ها فقه امامیه (شیعه جعفری) در ترویج و غنای این علم نقش بسزایی داشته است .

۴- کدام مکتب فکری در مقابل علم اصول فقه ایستاد و با آن به مخالفت پرداخت ؟

(۱) متکلمین (۲) فلاسفه (۳) حنابله (۴) اخباریین

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. مکتب اخباری گری که مدتی حدود دو قرن بر حوزه های علمیه حاکم بودند قائل به ضرورت عدم استفاده از اصول فقه در کشف احکام شرعی هستند .

۵- فایده آشنایی با علم اصول فقه برای یک حقوقدان چیست ؟

(۱) قدرت یافتن در استنباط احکام شرعیه (۲) اجتهاد بر مبنای ادله اربعه

(۳) توانمندی در تفسیر قوانین و دستورات (۴) آشنایی با نظرات گوناگون حقوقی

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. آشنایی با علم اصول این امکان را برای یک حقوقدانان فراهم می کند تا با بهره گیری از قواعد اصول بتواند به تفسیری صحیح و جامع از قوانین و مقررات دست یابد .

۶- دلالت لفظ بر معنای جزا از راه نیست .

(۱) کنایه (۲) اشاره (۳) جعل و تخصیص توسط واضع (۴) حقیقت

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. واضع از طریق جعل به وضع لفظ می پردازد .

۷- پدری نام فرزند خود را محمد می گذارد در این رابطه به ترتیب ، پدر ، فرزند و اسم محمد جزء کدامیک از موارد زیر است ؟

(۱) موضوع ، موضوع له ، واضع (۲) موضوع له ، واضع ، موضوع

(۳) واضع ، موضوع ، موضوع له (۴) واضع ، موضوع له ، موضوع

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. به کسی که عمل وضع را انجام دهد واضع می گویند. در مقابل، کسی که معنی بوده و عمل وضع به جهت وی می باشد موضوع له است و لفظ مشخصی که در مقابل معنی قرار داشته و استعمال گردیده موضوع می باشد.

۸- ماده ۱ قانون امور حسبی، امور حسبی را اینگونه تعریف نموده: «امور حسبی اموری است که دادگاه ها مکلفند نسبت به آن امور اقدام نموده و اتخاذ تصمیم نمایند بدون اینکه رسیدگی به آنها موقوف به وقوع اختلاف و اقامه دعوا از طرف آنها باشد». به لفظ امور حسبی و و به معنای آن می گویند.

- (۱) موضوع - دال - مفهوم - ما وضع له (۲) ما وضع له - دال - موضوع له - مفهوم (۳) دال - موضوع له - مدلول - موضوع (۴) مدلول - موضوع له - دال - موضوع

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. در ماده ۱ ق.ا.ح که مقرر داشته: «امور حسبی، اموری است که دادگاه ها مکلفند نسبت به آن امور اقدام نموده و اتخاذ تصمیم نمایند بدون اینکه رسیدگی به آنها موقوف به وقوع اختلاف و اقامه دعوا از طرف آنها باشد» به لفظ امور حسبی موضوع و دال و به معنای آن مدلول، موضوع له و مفهوم می گویند.

۹- ماده ۵۶ ق.م.ا.ج جدید مقرر می دارد: «نظام نیمه آزادی، شیوه ای است که بر اساس آن، محکوم می تواند در زمان اجرای حکم حبس، فعالیت های حرفه ای، آموزشی، درمانی و نظایر آن را در زندان انجام دهد». به لفظ نیمه آزادی و و به معنای آن می گویند.

- (۱) دال - موضوع له - مدلول - معنا (۲) موضوع - ما وضع له - معنا - موضوع له (۳) دال - ما وضع - مفهوم - موضوع له (۴) موضوع - دال - ما وضع - معنا

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. در ماده ۵۶ قانون مجازات اسلامی لفظ نظام نیمه آزادی موضوع، دال و ما وضع است و به معنای آن مفهوم، موضوع له، و مدلول می گویند.

۱۰- در ماده ۲۴۸ ق.م.چنین آمده است: «اجازه مالک نسبت به معامله فضولی حاصل می شود به لفظ یا فعلی که دلالت بر امضای عقد نماید». دلالت لفظ بر امضاء عقد فضولی در این ماده بیانگر:

- (۱) دلالت تصدیقی (۲) دلالت وضعی (۳) دلالت طبیعی (۴) دلالت تصویری

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. دلالت تصدیقی یا عقلی، یعنی دلالت لفظ بر معنایی که مقصود و منظور متکلم است که ممکن است متفاوت از معنای وضعی آن باشد، در ماده ۲۴۸ ق.م. گفته هر لفظی که دلالت بر مقصود متکلم (مالک) مبنی بر امضاء و تأیید معامله فضولی نماید.

۱۱- ماده ۱۹۱ ق.م.مقرر می دارد: «عقد محقق می شود به قصد انشاء به شرط مقرون بودن به چیزی که دلالت بر قصد می کند». منظور از دلالت در این ماده دلالتی است که الفاظ بر قصد می کند، این مسئله مبین کدامیک از دلالت های ذیل است؟

- (۱) دلالت صریح (۲) دلالت تصویری (۳) دلالت تصدیقی (۴) دلالت وضعی

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. دلالت تصدیقی، یعنی دلالت لفظ بر معنایی که مقصود و منظور متکلم است که ممکن متفاوت از معنای وضعی (تصویری) آن باشد، این ماده نیز صحبت از لفظ و عباراتی می کند که دلالت بر قصد طرفین بر انشاء معامله دارد.

۱۲- در ماده ۱۲۰۷ ق.م. که مقرر می دارد: «اشخاص ذیل، محجور و از تصرف در اموال و حقوق مالی خود ممنوع هستند ۱- صغار ۲- اشخاص غیر رشید ۳- مجانین». منظور خاصی از محجور را اراده کرده، دلالت محجور بر اشخاص که در این ماده مذکور افتاده بیانگر

- (۱) دلالت وضعی (۲) دلالت طبیعی (۳) دلالت تصویری (۴) دلالت تصدیقی

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. دلالت تصدیقی یا عقلی، یعنی دلالت لفظ بر معنایی که مقصود و منظور متکلم است. این در حالی است که دلالت تصویری یا وضعی، یعنی دلالت لفظ بر معنای وضعی و لغوی. در این ماده منظور قانونگذار از عبارت محجور معنای خاصی است که شامل افرادی خاص است. پس گویای یک دلالت تصدیقی و عقلی است.

۱۳- در ماده ۳۹۶ ق.م که می گوید: «خيارات از قرار ذيلند: ۱- خيار مجلس ۲- خيار حيوان ۳- خيار شرط و....» در این ماده قانونگذار از لفظ خيار، معنای خاص را اراده کرده است. دلالت لفظ خيار در این ماده بر معنای خاص مورد نظر قانونگذار که همانا اختیار و حق فسخ معامله است بیانگر چه نوع دلالتی است؟

۱) دلالت وضعی (۲) دلالت تصویری (۳) دلالت تصدیقی (۴) دلالت طبیعی

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. دلالت تصدیقی یا عقلی، یعنی دلالت لفظ بر معنایی که مقصود و مراد متکلم است، در اینجا منظور قانونگذار از لفظ خيار، معنای خاصی است، یعنی اختیار و حق فسخ معامله، این در حالی است که دلالت تصویری یا وضعی یعنی دلالت لفظ بر معنای وضعی خود.

۱۴- کدام گزینه دلالت لفظ بر معنایی است که تداعی کننده معنای آن لفظ است؟

۱) دلالت تصویری (۲) دلالت عقلی (۳) دلالت تصدیقی (۴) دلالت طبیعی

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. دلالت تصویری یا وضعی، یعنی دلالت لفظ بر معنای وضعی آن لفظ. به عبارتی وقتی آن لفظ را می شنویم معنای وضعی آن تداعی می شود، اعم از اینکه متکلم چه وضعیتی داشته باشد، اما دلالت تصدیقی یا عقلی، دلالت لفظ بر معنایی است که مقصود و منظور متکلم است که ممکن است متفاوت از معنای وضعی یا تصویری آن باشد.

۱۵- دلالت حرکت اتومبیل ها به واسطه چراغ راهنمایی از چه نوعی است؟

۱) دلالت عقلی (۲) دلالت طبیعی (۳) دلالت وضعی (۴) دلالت انحصاری

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. دلالتی که دال بر اثر وضع واضح باشد از نوع وضعی است.

۱۶- وضعی است که واضع، لفظی را صریحاً یا ضمناً برای معنایی وضع می کند؟

۱) وضع تعیینی (۲) وضع تصدیقی (۳) وضع تعیینی (۴) وضع لَبّی

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. وضع تعیینی یا تخصیصی یعنی واضع صریحاً (وضع تعیینی صریح) و یا به طور ضمنی و در اثر کثرت استعمال (وضع تعیینی ضمنی)، لفظی را برای معنایی تعیین و وضع نماید.

۱۷- کدامیک از گزینه های زیر از طریق جعل و انشاء واضع به وجود می آید؟

۱) وضع تعیینی (۲) وضع تعیینی صریح

۳) وضع تعیینی و تعیینی به طور کلی (۴) وضع تعیینی در هر صورت

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۱۸- ماده یک لایحه اصلاحی قانون تجارت مقرر می دارد: « شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی سهام آن ها است ». قانونگذار در این ماده

اقدام به وضع لفظ «شرکت سهامی» نموده است. این وضع چه نامیده می شود؟ چرا؟

۱) وضع تعیینی چرا که واضع مشخص است.

۲) وضع تعیینی چرا که کثرت استعمال، عامل وضع گردیده است.

۳) وضع تعیینی چرا که استعمال عرفی، موجب وضع گردیده است.

۴) وضع تعیینی چرا که واضع قانونگذار است.

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. وضع تعینینی وضعی است که واضع آن مشخص است در مقابل وضع تعینی که واضع آن مشخص نبوده و کثرت استعمال مردمان در طول زمان موجب وضع لفظ گردیده است. در این مثال مشخص است که واضع، قانونگذاری است که یک شخص معین می باشد .

۱۹- ماده ۳۳۸ ق.م که می گوید: « بیع تملیک عین به عوض معلوم است ». وضع لفظ بیع برای تملیک عین، بیانگر است .

(۱) وضع تعینینی (۲) وضع تعینی (۳) وضع تصدیقی (۴) وضع عرفی

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. وضع تعینینی یکی از انواع مهم وضع است و آن حالتی است که واضع، لفظی را برای معنایی تعیین می کند ، یا به عبارتی وضع تعینینی یا تخصیصی یعنی دلالت لفظ بر معنا بنابر تصریح واضع ؛ مانند لفظ بیع در ماه ۳۳۸ ق.م که قانونگذار تصریح می کند بر تملیک عین بعوض معلوم که البته در اینجا به قرینه معینه تملیک ، بیع در معنای فروختن است، این در حالی است که بیع ، یک لفظ مشترک (اشتراک لفظی است) که دارای دو معنای فروختن و خریدن است ولی در ماده فوق تملیک، معین کننده یکی از این دو معناست، زیرا تملیک یعنی به مالکیت دادن در حالی که تملک به معنای خریدن است .

۲۰- مطابق ماده ۶۰۷ ق.م: « ودیعه عقدی است که به موجب آن یک نفر مال خود را به دیگری می سپارد برای آن که آن را مجاناً نگه دارد و دویعه گذار را « مودع » و ودیعه گیر را « مستودع » یا « امین » می گویند » عمل قانونگذار در این ماده است .

(۱) مترادف (۲) مشترک لفظی (۳) مشترک معنوی (۴) مجاز

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. زیرا در این ماده، چند لفظ برای یک معنا قرار داده شده است و چنین الفاظی را مترادف گویند.

۲۱- بند الف ماده ۲ قانون تجارت الکترونیکی مقرر می دارد: « داده پیام : هر نهادی از واقعه، اطلاعات یا مفهوم است که با وسایل الکترونیکی ، نوری و یا فناوری های جدید اطلاعات تولید، ارسال ، دریافت ، ذخیره یا پردازش می شود ...» بیانگر چه نوع وضعی است ؟

(۱) وضع تعینینی صریح (۲) وضع تعینینی

(۳) وضع تعینینی ضمنی (۴) وضع عرفی

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. در اینجا قانونگذار صریحاً لفظ « داده پیام » را در ماده ۲ قانون تجارت الکترونیکی وضع و قرار داده است .

۲۲- ماده ۱۲۰۸ ق.م تصریح می دارد: « غیر رشید کسی است که تصرفات او در اموال و حقوق مالی خود عقلایی نباشد». لفظ « غیر رشید » در این ماده ، دارای چه وضعی است ؟

(۱) وضع تعینینی صریح (۲) وضع تعینینی ضمنی

(۳) وضع تعینی (۴) وضع عرفی

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. زیرا قانونگذار در این ماده ، لفظ « غیر رشید » را صراحتاً وضع و معرفی نموده است.

۲۳- ماده ۳۰۸ ق.م غصب را اینگونه تعریف کرده است « غصب ، استیلاء بر حق غیر است به نحو عدوان». وضع لفظ غصب برای معنای آن است .

(۱) تعینینی (۲) تخصیصی (۳) تخصیصی (۴) منقول

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. وضع غصب ، تخصیصی یا تعینینی است .

۲۴- وضع کدامیک از الفاظ زیر به صورت تعینینی یا تخصیصی صورت گرفته است؟

(۱) زکات (۲) قاچاق (۳) قانون (۴) گزینه های ۲ و ۳

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. قانون و قاچاق قبلاً در معنایی غیر از معنای امروزی به کار رفته و به تدریج با کثرت استعمال معنای دیگری به خود گرفته اما زکات، واضع معین و مشخص داشته است.

۲۵- وضع تعینی چیست ؟

- (۱) هرگاه واضع ، لفظ را به کمک قرینه در یک معنی خاص معین کند .
- (۲) هرگاه واضع ، لفظ را به کمک قرینه در یکی از معنای منظور خود تخصیص دهد .
- (۳) هرگاه واضع ،لفظی را بدون استفاده از قرینه به یک معنی خاص تخصیص دهد .
- (۴) هر گاه لفظی در اثر کثرت استعمال در معنایی به غیر از معنای وضعی تثبیت شود .

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. وضع تعینی یعنی کثرت استعمال لفظ در معنای غیر وضعی از ناحیه عرف که به مرور زمان در اثر کثرت استعمال، آن لفظ در همین معنی غیر وضعی تثبیت گردیده و بدون قرینه قابل فهم است. پس فرق بین وضع تعینی و وضع تعینی در واضع است به عبارتی در وضع تعینی ما با واضع مشخصی روبرو نیستیم پس بنابراین یکی از دلایل نادرست بودن سه گزینه دیگر ، همین مسئله است .

۲۶- در کدام گزینه تعریف وضع تعینی آمده است ؟

- (۱) کثرت استعمال لفظ در معنای غیر وضعی توسط واضع
- (۲) کثرت استعمال لفظ در معنای غیر وضعی توسط عرف
- (۳) تعیین لفظ خاص برای معنای خاص توسط واضع
- (۴) تعیین لفظ خاص برای معنای خاص توسط عرف

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. وضع تعینی، یعنی کثرت استعمال لفظ در معنایی غیر وضعی ، غالباً توسط عرف که به مرور زمان و در اثر این تکرار ، همین معنای غیر وضعی ثبت شده تا جایی که بدون قرینه قابل فهم است .

۲۷- در وضع تعینی

- (۱) وضع، مقدم بر استعمال است .
- (۲) استعمال، مقدم بر وضع است .
- (۳) وضع به طور ضمنی مقدم بر استعمال است .
- (۴) هیچ یک بر دیگری تقدم ندارد .

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. وضع تعینی، یعنی کثرت استعمال لفظ در معنای غیر وضعی که در اثر این تکرار، برای لفظ، معنای غیر وضعی تثبیت شده تا جایی که همین معنا بدون قرینه قابل فهم است .

۲۸- دخالت کدام یک از عوامل زیر در پیدایش وضع تعینی لازم است ؟

- (۱) جزئی بودن معنا
- (۲) کلی بودن معنا
- (۳) تکرر بودن لفظ
- (۴) کثرت استعمال لفظ و معنا

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. وضع تعینی ، یعنی کثرت استعمال لفظ در معنای غیر وضعی توسط عرف که به مرور زمان در همین معنای غیر وضعی تثبیت شده ، تا جایی که بدون قرینه قابل فهم است .

۲۹- کدامیک از عبارات زیر صحیح است ؟

- (۱) معنا چیزی است که با شنیدن لفظ به ذهن خطور می کند .
- (۲) وضع الفاظ بر دو قسم تعینی یا تخصیصی و تعینی یا تخصیصی تقسیم می شود .
- (۳) وضع لفظ « قانون » برای اراده قانونگذار از نوع وضع تعینی و وضع لفظ « دادخواست » از نوع وضع تعینی است .
- (۴) همه موارد

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. وضع الفاظ بر دو قسم تعینی یا تخصیصی تقسیم می شود . در نوع اول ، واضع ، شخص معین و در نوع دوم ، واضع ، نامعین بوده .

۳۰- وضع تعینی ناشی از است و وضع تعینی ناشی از است .

- (۱) جعل و تخصیص- کثرت استعمال
- (۲) کثرت استعمال - جعل و تخصیص
- (۳) تصریح واضع - عرف و جعل
- (۴) عرف و جعل - تصریح واضع

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. اصول اولیه در دلالت الفاظ بر معانیشان از جعل و تخصیص است و در این صورت وضع تعینی نامیده می شود و گاهی این دلالت ناشی از اختصاص یافتن لفظ در معنای خاص به جهت کثرت استعمال است که به آن وضع تعینی می گویند .

۳۱- تفاوت مهم وضع تعینی با وضع تعینی در چیست ؟

- (۱) در آثار آن است .
 (۲) در واضع آن است .
 (۳) در تفاوت ماهوی آن است .
 (۴) در کثرت استعمال آن است .
 پاسخ: گزینه ۲ صحیح است .

۳۲- عبارت ، « تعدد اللفظ مع وحده المعنی الحقیقی » تعریف کدام مورد است ؟

- (۱) حقیقت (۲) مترادف (۳) اشتراک معنوی (۴) اشتراک لفظی
 پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. این عبارت یعنی چند لفظ در یک معنای حقیقی باشد که بیانگر مترادف است .

۳۳- ماده ۶۳ ق.م می گوید : « ولی و وصی محجورین از جانب آنها موقوفه را قبض می کنند » و در ماده ۳۴۸ ق.م می گوید : « بیع چیزی که بایع ، قدرت تسلیم آن ندارد باطل است مگر اینکه مشتری خود قادر بر تسلّم باشد ». رابطه و نسبت قبض و تسلّم کدام گزینه می باشد ؟

- (۱) مترادف (۲) مشترک معنوی (۳) مختص کلی (۴) مشترک لفظی
 پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. مترادف لفظی است که الفاظ آن، متعدد و معنا واحد می باشد .

۳۴- ماده ۱۰۱۳ ق.م مقرر می دارد : « محکمه میتواند از امینی که معین می کند تقاضای ضامن یا تضمینات دیگر نماید » در ماده ۱۳۲۸ مکرر ق.م مقرر شده : « دادگاه می تواند نظر به اهمیت موضوع دعوی و شخصیت طرفین و اوضاع و احوال موثر مقرر دارد لفظ «محکمه» و «دادگاه» در این ماده از حیث دلالت لفظ بر معنی، مصداق کدامیک از گزینه های زیر است ؟

- (۱) اشتراک معنوی (۲) مترادف (۳) اشتراک لفظی (۴) عدم نقل لفظی

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. مترادف یکی از اشکال دلالت لفظ بر معناست که در این حالت، چند لفظ بر یک معنا دلالت می کنند (الفاظ متعدد و معنای واحد) برخلاف اشتراک لفظی که در آن یک لفظ بر چند معنا دلالت می کند (لفظ واحد و معانی متعدد)، در اینجا لفظ دادگاه و محکمه دو لفظ متفاوت هستند اما در یک معنای واحد وضع شده اند .

۳۵- در ماده ۱۰۶۹ ق.م می گوید : « شرط خیار فسخ نسبت به عقد نکاح باطل است ولی در نکاح دائم ، شرط خیار نسبت به صداق جایز است مشروط بر این که مدت آن معین باشد و بعد از فسخ، مثل آن است که اصلاً مهر ذکر نشده باشد». واژه های مهر و صداق چه وضعی هستند ؟

- (۱) اشتراک لفظی (۲) مترادف (۳) اشتراک معنوی (۴) مختص

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. مترادف یعنی چند لفظ در یک معنا وضع شوند (الفاظ متعدد و معنای واحد).

۳۶- بند ۶ ماده واحده ، قانون احترام به آزادی های مشروع و حفظ حقوق شهروندی مقرر می دارد: « کلیه محاکم عمومی، انقلاب و نظامی و ضابطان قوه قضائیه مکلف هستند در جریان دستگیری و بازجویی و تحقیق ، از آزار و اذیت افراد و تحقیر و استخفاف آنان اجتناب کنند و متخلفین به مجازات مندرج در قوانین محکوم خواهند شد ». حال معین کنید که اصطلاحات تحقیر و استخفاف که در بند فوق آمده است ، مصداق کدامیک از موارد زیر است؟

- (۱) مختص (۲) اشتراک معنوی (۳) مترادف (۴) اشتراک لفظی

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. الفاظ تحقیر و استخفاف ، دو لفظ در یک معنی می باشند ، که بیانگر مترادف است ، زیرا در مترادف الفاظ متعدد در یک معنی وضع می شوند .

بخش دوم: ادله استنباط احکام

گفتار اول: قرآن

۹۷۵- ادله استنباط احکام در فقه شیعه کدام است؟

- ۱) قرآن، سنت، اجماع، قیاس - مهمترین دلیل اثبات احکام قرآن است.
- ۲) قرآن، سنت، اجماع، عقل - مهمترین دلیل اثبات احکام سنت است.
- ۳) قرآن، سنت، اجماع، قیاس - مهمترین دلیل اثبات احکام سنت است.
- ۴) قرآن، سنت، اجماع، عقل - مهمترین دلیل اثبات احکام قرآن است.

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. ادله استنباط احکام در فقه شیعه قرآن، سنت، اجماع و عقل است و در فقه سنی قرآن، سنت، اجماع و قیاس است و مهمترین دلیل اثبات احکام، قرآن (کتاب) است.

۹۷۶- مهمترین دلیل از نظر اصولیین در منابع حقوق اسلامی کدام است؟

- ۱) کتاب (۲) عقل (۳) خبر متواتر (۴) اجماع منقول
- پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. کتاب یا قرآن به عنوان مهمترین منبع حقوق اسلامی از منابع اصلی محسوب می‌شود.

۹۷۷- به آن دسته از آیات قرآن گویند که دلالت الفاظ قرآن بر معانی، دلالتی قطعی باشد می‌گویند.

- ۱) آیات مؤول (۲) ظواهر قرآن (۳) نصوص قرآن (۴) اجمال قرآن
- پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. منظور از نصوص قرآن آن دسته از آیات قرآن است که مبتنی بر نص است که مبین و آشکار بوده و احتمال خلاف در آن راه نداشته و قطعی و یقینی است.

۹۷۸- منظور از ظواهر قرآن چیست؟

- ۱) آیاتی است که مبتنی بر ادله هستند.
 - ۲) منظور الفاظ و عبارات قرآنی هستند که به آن اعجاز لفظی قرآن گویند.
 - ۳) الفاظی را گویند که دلالت آنها ظنی بوده و احتمال خلاف دارد.
 - ۴) آیاتی که احتمال خلاف آنها راجح است.
- پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. منظور از ظواهر قرآن، آن دسته از آیات هستند که احتمال خلاف دارد ولی این احتمال ضعیف است، پس دلالت قرآن در این خصوص ظنی می‌باشد.

۹۷۹- کدامیک از عبارات ذیل صحیح است؟

- ۱) قرآن قطعی الصدور و قطعی الدلاله است.
 - ۲) قرآن قطعی الصدور و ظنی الدلاله است.
 - ۳) قرآن ظنی الصدور و قطعی الدلاله است.
 - ۴) قرآن ظنی الصدور و ظنی الدلاله است.
- پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. نزول و صدور قرآن از طرف خداوند بوده و این امر قطعی و یقینی است (قرآن قطعی الصدور است) ولی لزوماً تمام مفاهیم آیات قرآن، قطعی و صریح نیستند بلکه قرآن دارای آیات محکم (محکمت) و متشابه است.

۹۸۰- در خصوص عمل به ظواهر قرآن، کدام نظریه بین اصولیین مشهور است؟

- ۱) ظواهر قرآن نسبت به کسانی که طرف خطاب و مخاطب آن بوده اند حجت است.

۲) ظواهر قرآن اصولاً حجیت ندارند مگر توسط معصوم تفسیر شده باشند .

۳) ظواهر قرآن مثل ظاهر هر کلام دیگری حجت است .

۴) هیچ کدام

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است .

۹۸۱- حجیت ظواهر قرآن بر اساس کدام اصل لفظی قابل اثبات است؟

۱) اصاله الظهور ۲) اصاله الحقیقه ۳) اصاله الاطلاق ۴) اصاله العموم

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است .

۹۸۲- کدامیک از گزینه های زیر راجع به قرآن کریم صحیح نیست؟

۱) قرآن فقط از ناحیه صدور ، حجتی قطعی است .

۲) قرآن دارای آیات ناسخ و منسوخ - عام و خاص و مطلق و مقید است .

۳) قرآن در بسیاری از آیات خود قطعی الدلاله است .

۴) قرآن از ناحیه منابعی چون خبر متواتر و اجماع تخصیص و منسوخ می گردد .

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. قرآن فقط از جهت صدور حجتی قطعی است (قرآن قطعی الصدور است) اما این در حالی

است که از جهت آیات و دلالات آن لزوماً قطعی نیست، زیرا برخی آیات قرآن نص (قطعی) ، برخی ظاهر (ظواهر قرآن) که

ظن است و برخی مجمل و مؤول هستند ، لذا به همین خاطر می گویند ، عموماً آیات قرآن ظنی الدلاله هستند ، با این

توضیح که قرآن دارای آیات ناسخ و منسوخ، مطلق و مقید، مجمل و مبین، محکم و متشابه ، عام و خاص است و خبر

متواتر، سنت، اجماع و عقل قدرت تخصیص و نسخ قرآن را دارند ، ولی خبر واحد فقط قدرت تخصیص قرآن را دارد.

۹۸۳- گزینه نادرست کدام است؟

۱) قرآن قطعی الصدور است و علت آن تواتر لفظی است .

۲) دلالت تمام آیات قرآن ظنی است .

۳) استنباط از قرآن و استناد به آن برای اثبات احکام مختص فقها و مجتهدین و مفسرین آشنای به زبان قرآن است .

۴) علمای اخباری معتقدند به ظواهر قرآن نمی توان عمل کرد مگر اینکه تفسیر آن را از طریق ائمه یا پیغمبر (ص) بدانیم .

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. دلالت تمام آیات قرآن قطعی نیست بلکه دلالت بعضی از آیات، قطعی و بعضی دیگر، ظنی

است.

۹۸۴- امکان تخصیص قرآن با کدامیک از گزینه های زیر است؟

۱) دلیل عقلی ۲) قرآن ۳) خبر متواتر ۴) همه موارد

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است .

۹۸۵- کدامیک از موارد زیر موجب تخصیص و تقیید قرآن نیست؟

۱) اجماع ۲) خبر متواتر ۳) آیات دیگر قرآن ۴) قیاس

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. قیاس توانایی تخصیص و تقیید قرآن را ندارد .

۹۸۶- کدامیک از عبارات زیر صحیح است؟

۱) نسخ قرآن فقط با آیه دیگری از قرآن امکان پذیر است .

(۱) متواتر لفظی (۲) متواتر معنوی (۳) متواتر اجمالی (۴) متواتر استیفاض

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. انواع تواتر عبارتند از: تواتر معنوی- تواتر لفظی- تواتر اجمالی

۹۹۳- حدیث غدیر (من کنت مولا فلهذا علی مولا) در زمره چه نوع خبری است؟

(۱) خبر واحد (۲) خبر متواتر اجمالی (۳) خبر متواتر معنوی (۴) خبر متواتر لفظی

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. اولاً تعداد زیادی از فقهاء چه شیعه و چه سنی آن را به همین شکل و لفظ نقل کردند، ثانیاً به حد تواتر و قطعیت رسیده است.

۹۹۴- «خبری که با الفاظ مختلف و به طور متواتر نقل شده ولی همه آنها مفید یک معنا باشد» مصداق کدام گزینه است؟

(۱) متواتر لفظی (۲) متواتر معنوی (۳) متواتر اجمالی (۴) خبر مستفیض

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. خبری که با الفاظ مختلف و به طور متواتر نقل شده ولی همه آن ها مفید یک معنا باشد متواتر معنوی است.

۹۹۵- در خصوص حدیث لاضرر لاضرر فقهاء آن را به دو لفظ نقل می کنند یکی بصورت «لاضرر و لاضرر فی الاسلام» و دیگری «لاضرر و لاضرر علی المؤمن». این مسئله بیانگر است.

(۱) تواتر لفظی (۲) تواتر معنوی (۳) تواتر اجمالی (۴) خبر مستفیض

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. متواتر معنوی آن است که یک مطلب به الفاظ گوناگون نقل و موجب یقین شود.

۹۹۶- کدامیک از شرایط راوی خبر، بیانگر شیعه دوازده امامی بودن راوی است؟

(۱) ایمان (۲) اسلام (۳) توثیق (۴) هیچکدام

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. ایمان یعنی شیعه دوازده امامی اما توثیق یعنی راوی مورد اعتماد و اطمینان فقها و امامیه است.

۹۹۷- کدامیک از موارد ذیل از شرایط راویان خبر از نظر فقه امامیه نیست؟

(۱) عقل (۲) مضبوط بودن (۳) وثاقت (۴) نقالیات

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. نقالیات از شرایط راوی خبر نمی باشد.

۹۹۸- گزینه صحیح کدام است؟

(۱) شرایط راوی به هنگام نقل خبر معتبرند نه به هنگام تحمل شهادت مگر شرط عقل و ضبط که باید هم به هنگام تحمل و هم به هنگام نقل موجود باشد.

(۲) شرایط راوی باید به هنگام نقل و تحمل موجود باشد.

(۳) همگی شرایط راوی باید به هنگام نقل خبر وجود داشته باشند و وجود آن ها به هنگام تحمل شهادت ضروری نیست.

(۴) شرایط راوی به هنگام تحمل معتبرند نه به هنگام نقل مگر شرط ضبط و عقل که باید به هنگام تحمل و هم به هنگام نقل وجود داشته باشد.

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. شرایط راوی به هنگام نقل معتبرند نه به هنگام تحمل شهادت مگر شرط عقل و ضبط که باید هم به هنگام تحمل و هم به هنگام نقل موجود باشد.

۹۹۹- در کدام گزینه اقسام خبر واحد آمده است؟

(۱) خبر صحیح، خبر غیر صحیح، خبر مستفیض، خبر مجهول (۲) خبر صحیح، خبر حسن، خبر قوی، خبر ضعیف

(۳) خبر صحیح، خبر حسن، خبر موثق، خبر مجهول (۴) خبر موثق، خبر قوی، خبر ضعیف، خبر حسن

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. انواع خبر عبارتند از: خبر صحیح (راوی تمام شرایط را داراست)، خبر حسن (راوی شیعه دوازده امامی است اما مورد اعتماد و اطمینان فقهاء امامیه نیست)، خبر موثق (راوی شیعه دوازده امامی نیست اما مورد اعتماد فقهاء امامیه است) و خبر ضعیف که راوی نه شیعه دوازده امامی است و نه مورد اعتماد فقهاء امامیه که این خبر حجیت ندارد، مگر آنکه مشهور باشد که در اینصورت در قالب خبر مقبول بوده و حجیت دارد.

۱۰۰۰- در کدامیک از گزینه های زیر شرایط راویان اهمیت دارد؟

(۱) خبر متواتر (۲) اجماع (۳) سنت (۴) خبر واحد

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. راوی خبر واحد، باید شرایطی از قبیل بلوغ، عقل، اسلام، ایمان، وثوق، طهارت مولد و ضبط را داشته باشد، که البته اگر راوی تمام شرایط فوق را داشته باشد، به آن خبر، خبر صحیح می گویند.

۱۰۰۱- کدام آیه از آیات قرآن در حجیت خبر واحد آمده است؟

(۱) آیه هلك (۲) آیه تعذیب (۳) آیه بناء (۴) هیچکدام

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. آیه خبر: ان جاء فسق ببناء فتبینوا (اگر فاسقی خبری را برای شما آورد پس درباره آن تحقیق کنید) که مفهوم مخالف آن این است که اگر عادل خبری آورد نیاز به تحقیق ندارید که حاکی از حجیت خبر واحد است. از طرفی آیات دیگر از جمله آیات کتمان و آیه نفر نیز در حجیت خبر واحد آمده است.

۱۰۰۲- کدام نوع از انواع خبر واحد، حجیت ندارد؟

- (۱) خبری که راوی شیعه دوازده امامی بوده ولی مورد اطمینان فقهاء امامیه نباشد.
 - (۲) خبری که راوی آن سنی بوده ولی مورد اطمینان فقهاء امامیه باشد.
 - (۳) خبری که راوی آن سنی بوده ولی مورد اطمینان فقهاء امامیه نباشد.
 - (۴) خبری که راوی آن سنی بوده و مورد اعتماد نبوده ولی آن خبر، مورد عمل فقهای زیادی قرار بگیرد.
- پاسخ: گزینه ۳ صحیح است.**

۱۰۰۳- آیه ۱۲۲ سوره توبه: «فلو لا نفر من كل فرقه منهم طائفة ليتفقهوا و لينذروا قومهم اذا رجعوا اليهم لعلهم يحذرون» یعنی چرا از هر قبیله ای، عده ای برای تحصیل علم دین، به هر سو نمی روند تا در بازگشت، نزدیکان و کسان خود را راهنمایی کنند؟، در خصوص حجیت چه خبری است؟

(۱) خبر متواتر لفظی (۲) خبر متواتر اجمالی (۳) خبر واحد (۴) خبر متواتر معنوی

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. آیه ۲۲ سوره توبه که می فرماید «چرا از هر قبیله ای، عده ای برای تحصیل علم دین، به هر سو نمی روند تا در بازگشت، نزدیکان و کسان خود را راهنمایی کنند؟!» در خصوص حجیت خبر واحد نازل شده است.

۱۰۰۴- کدام گزینه درباره خبر واحد صحیح نیست؟

- (۱) خبر واحد موجب حصول علم نمی شود.
- (۲) عقلاً واجب نیست به خبر واحد عمل شود.
- (۳) عقل محال نمی داند که عمل کردن به خبر واحد از طریق شرع واجب باشد.
- (۴) شرعاً عمل به خبر واحد به عقیده بسیاری از اصولیین واجب نیست.

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. شرعاً عمل به خبر واحد به عقیده بسیاری از اصولیین، واجب است.

۱۰۰۵- کدام عبارت در مورد خبر ضعیف درست است؟

(۱) خبر ضعیف خبری است که راوی آن سنی قابل اعتماد باشد.

(۲) خبری است که راوی آن سنی غیر قابل وثاقت باشد.

(۳) خبر ضعیف اگر مشهور باشد حجیت دارد.

(۴) گزینه ۲ و ۳ صحیح است.

پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۱۰۰۶- کدام نوع خبر است که راوی، شیعه دوازده امامی بوده اما مورد اعتماد فقهای امامیه نیست؟

(۱) خبر صحیح (۲) خبر حسن (۳) خبر موثق (۴) خبر قوی

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است.

۱۰۰۷- کدام گزینه درباره «خبر حسن» صحیح است؟

(۱) خبر واحدی است که یکی یا همه راویان آن واجد تمام یا بعضی شرایط لازم برای روایت نباشند و توثیق هم نشده باشند.

(۲) خبر واحدی است که یکی یا تمام راویان آن شیعه دوازده امامی نباشند ولی همگی توثیق شده باشند، حتی اگر سنی

باشد.

(۳) خبر واحدی است که همه راویان آن شیعه دوازده امامی می‌باشند لکن بعضی از آن‌ها توثیق شده باشد.

(۴) خبر واحدی است که راویان آن، همگی دارای همه شرایط لازم باشند.

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. خبر حسن، خبر واحدی است که همه راویان آن شیعه دوازده امامی باشند لکن بعضی از

آن‌ها توثیق شده باشند.

۱۰۰۸- هرگاه راوی سنی ولی مورد اعتماد و اطمینان فقهاء امامیه باشد، نوع خبر منقول چیست؟

(۱) خبر حسن و حجیت دارد. (۲) خبر موثق و حجیت دارد. (۳) خبر حسن و حجیت ندارد. (۴) خبر فوری و حجیت ندارد.

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. خبر موثق یا قوی آنست که راوی شیعه دوازده امامی نیست (فقد ایمان) اما مورد اطمینان

و وثوق فقهای امامیه است. این خبر از اقسام خبر واحد است و دارای حجیت می‌باشد (حجیت ظنی).

۱۰۰۹- خبری است که سلسله روایات آن به معصوم (ع) برسد و همه آنان در جمیع طبقات و شرایط راوی خبر

عادل و ضوابط باشند؟

(۱) خبر صحیح (۲) خبر حسن (۳) خبر موثق (۴) خبر ضعیف

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است. یکی از انواع خبر واحد، خبر صحیح است که سلسله روایات آن تمام شرایط راوی خبر را

داشته باشند.

۱۰۱۰- خبری است که راویان آن از سه نفر بیشتر است ولی مفید قطع و یقین نمی‌باشد؟

(۱) خبر متواتر لفظی (۲) خبر مستفیض (۳) خبر واحد (۴) خبر متواتر اجمالی

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. خبر مستفیض، خبری است که راوی آن از سه نفر بیشتر است ولی تعداد راویان آن به

حدی نیست که به تواتر برسد، به عبارتی خبر مستفیض می‌تواند در قالب خبر مشهور باشد (شهرت روایی) زیرا در شهرت

روایی نیز می‌گوئیم، که روایتی است که عده ای از فقها و علما یا راویان آن را نقل کرده اند، اما به حد تواتر نرسد؛ اما این

در حالی است که در خبر متواتر ، تعداد روایان آن به قدری است که به حد تواتر برسد و احتمال کذب و نادرست بودن آن وجود ندارد.

۱۰۱۱- خبر مقبول چیست؟

(۱) خبر مجعول است . (۲) خبر متواتر است . (۳) خبر ضعیف مشهور است . (۴) خبر صحیح است .
 پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. گاهی راوی خبر نه شیعه دوازده امامی است (فقد ایمان) و نه مورد وثوق و اعتماد فقهای امامیه (فقد وثوق) در این حالت به خبر نقل شده ، خبر ضعیف گویند که حجیت ندارد، اما گاهی همین خبر ضعیف مشهور است که در این حالت به آن خبر مقبول گویند که حجیت دارد .

۱۰۱۲- کدامیک از اقسام خبر ، حجیت دارد؟

(۱) خبر حسن (۲) خبر ضعیف مشهور (۳) گزینه ۱ و ۲ صحیح است (۴) هیچکدام
 پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. خبر صحیح، خبر حسن، خبر موثق (قوی) حجیت دارند، اما خبر ضعیف، حجیت ندارد، ولی اگر این خبر ضعیف، مشهور باشد، تحت عنوان خبر مقبول دارای حجیت می‌باشد .

۱۰۱۳- کدام منبع اسلامی است که پس از قرآن ، مهمترین مأخذ فقه اسلامی بوده و حجیت آن به اجماع کافه مسلمین ثابت است؟

(۱) خبر واحد (۲) حدیث (۳) سنت (۴) اجماع
 پاسخ: گزینه ۳ صحیح است. سنت به همراه قرآن به عنوان منبع اصلی است.

۱۰۱۴- اصولیین در مدلول سنت ، اختلاف دارند و در عین حال همه بر کدامیک از امور زیر در خصوص سنت اتفاق نظر دارند:

(۱) شأن نزول سنت (۲) اطلاق سنت به عنوان یک منبع اصلی
 (۳) اصول شریعتی سنت (۴) قول، فعل و تقریر پیامبر (ص)
 پاسخ: گزینه ۴ صحیح است.

۱۰۱۵- اختلاف شیعه و سنی در است.

(۱) معنا و مفهوم سنت (۲) وسعت و دامنه سنت
 (۳) خبر و بیان سنت (۴) انطباق سنت با زمان حاضر

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است. از نظر شیعه یا فقه امامیه سنت عبارتست از قول، فعل و تقریر (سکوت معنادار) معصوم (ع) که شامل پیامبر اکرم (ص) دخت گرامی شان حضرت فاطمه (س) و دوازده ائمه اطهار (ع) می‌گردد. اما از نظر فقه اهل تسنن یا فقه عامه سنت عبارتست از قول ، فعل و تقریر (سکوت معنادار) پیامبر(ص) و صحابه او ، پس اختلاف این دو در دامنه و وسعت سنت است نه در معنا و مفهوم آن.

۱۰۱۶- کدامیک از طرق و نحوه کشف اجماع از قول معصوم نیست؟

(۱) روش حدسی (۲) روش وجوب لطف (۳) اتفاق امت (۴) سکوت
 پاسخ: گزینه ۴ صحیح است. اجماع دارای حجیت ظنی است، یعنی بخودی خود حجیت نداشته و نیاز به دلیل خاصی دارد و آن کاشفیت از رأی و قول معصوم (ع) است، که طرق کشف آن روش حدسی، روش وجوب لطف و اتفاق امت است و مقوله ای بنام اجماع سکوتی نداریم .

اصول استنباط حقوق اسلامی آزمون وکالت سال ۱۳۹۸

۱۶۲۶- در فرض تراحم دو یا چند حکم، معیار ترجیح کدام است؟

- (۱) تقدم زمان صدور حکم
(۲) تخییر به طور مطلق
(۳) اهمیت حکم
(۴) نزدیک بودن حکم به واقعیت

پاسخ: گزینه ۳ صحیح است.

در باب تراحم دو یا چند حکم، مرجحاتی وجود دارند که موجب ترجیح یک حکم بر حکم دیگر می شوند و یکی از این مرجحات، مقدم شدن تکلیف اهم بر مهم است که خود، مصادیقی دارد. این مورد، همان اهمیت حکم است که در گزینه ۳ آمده است. برای شناخت مرجحات باب تراحم به صفحات ۳۴۰ تا ۳۴۲ کتاب اصول فقه موسسه فاضل نمایید.

۱۶۲۷- در خصوص دو مفهوم «قیاس اولویت» و «قیاس فقهی - حقوقی (تمثیل)»، کدام مورد صحیح است؟

(۱) قیاس اولویت، به دلالت لفظی مربوط می شود ولی قیاس فقهی - حقوقی، به استنباط ظنی یا قطعی با تکیه بر علت حکم باز می گردد.

(۲) این دو مفهوم، دو تعبیر برای یک چیز است که هر دو اعتبار یکسان دارند.

(۳) قیاس اولویت، قیاس منصوص العله است ولی قیاس فقهی - حقوقی، مستنبط العله می باشد.

(۴) در قیاس فقهی - حقوقی، به علت حکم تصریح شده است ولی در قیاس اولویت، علت حکم، ظنی است.

پاسخ: گزینه ۱ صحیح است.

قیاس در یک تقسیم بندی بر سه قسم می باشد: قیاس اولویت، قیاس مساوی یا مساوات یا قیاس اصولی یا تمثیل منطقی و قیاس ادنی. قیاس اولویت حجت است اما قیاس فقهی - حقوقی یا همان تمثیل منطقی یا قیاس مساوی در حالت منصوص العله بودن حجت است. اما اگر مستنبط العله باشد در حالتی که قطعی بوده حجت می باشد. همچنین در حالت ظنی بودن در خصوص قوانینی که از فقه گرفته نشده و جنبه عرفی داشته یا از حقوق کشورهای دیگر اقتباس شده باشد این قیاس ظنی حجت می باشد. قیاس ادنی حجت نیست. از این رو اعتبار یا عدم اعتبار اقسام قیاس یکسان نمی باشد.

در قیاس اولویت، علت حکم فرع از علت حکم اصل، قوی تر و شدیدتر است اما در قیاس فقهی - حقوقی یا تمثیل منطقی، حکم موضوعی به موضوع مشابه آن به دلیل علت مشترک تسری داده می شود که این قیاس می تواند به صورت قطعی یا ظنی باشد.

۱۶۲۸- بنا بر اینکه مبنای حجیت خبر واحد، وثوق به صدور روایت از معصوم (ع) باشد، کدام یک از انواع

شهرت، جبران کننده ضعف سند خبر واحد است؟

- (۱) فتوایی و عملی
(۲) عملی
(۳) فتوایی
(۴) روایی

پاسخ: گزینه ۲ صحیح است.

به عقیده مشهور فقها شهرت عملی می تواند ضعف روایت را از نظر سند جبران کند، بنابراین اگر روایتی در مورد یک حکم شرعی وارد شده باشد و بر اساس موازین مشخص شده از نظر سند ضعیف باشد ولی مشهور فقیهان بر اساس آن فتوا داده و بدان استناد کرده باشند، در این صورت، استناد مشهور به این روایت، ضعف سندی آن را جبران نموده، در نتیجه بر اساس این روایت ضعیف می توان حکم شرعی را استنباط کرد. استدلال مشهور این است که خبر ضعیف هرچند فی نفسه معتبر نیست، اما عمل و استناد مشهور به خبر ضعیف، باعث اطمینان به صدور آن می شود و بدین ترتیب روایت مزبور، مشمول ادله حجیت قرار می گیرد (حسین قافی و دکتر سعید شریعتی، اصول فقه کاربردی، ج ۲، ص ۲۱۱ به نقل از: سبحانی، المحصول فی علم الاصول، ص ۲۰۹).